

LOGOS a vědomí

Vědomí se stává pro člověka – to je v „přírodě“ (tj. v dosavadním „světě“) vskutku novinka – čímsi jako vstupní branou do zcela nového světa, do světa jazykově strukturovaného „smyslu“, do světa mýtu a později do světa logu, což obojí můžeme spojit a sjednotit pod jménem „světa LOGU“ (ovšem s tou korekturou, že LOGOS – na rozdíl od logu i mýtu – není strukturován jazykově, nýbrž naopak je předpokladem a základem každého jazykového aktu, každého smysluplného promlouvání). To s sebou přináší některé docela nové životní kvality, z nichž nás v tuto chvíli zajímá především ta, která se vyjevuje teprve po vynálezu pojmů a pojmovosti a na nich založené reflexi. Reflexe je možná jen díky oné mimořádné schopnosti LOGU vztáhnout se k sobě. Tato schopnost může být ovšem dodatečně odhalena již na úrovni života, ale sám život jí jen užívá, ale neví o ní. Teprve vědomí – a to znamená vědomý život – je s to si ji uvědomit, ale i jemu to bude trvat ještě dlouhou dobu, než si ji začne uvědomovat plně a se všemi „důsledky“ (ve skutečnosti hlavním problémem nebudou ani tak důsledky, jako spíš předpoklady tohoto uvědomění, jak si hned ukážeme). Teprve v rovině či spíše ve světě LOGU se začíná vyjevovat nemožnost a přímo nežádoucnost „začínání od počátku“ nebo, jak říkali staří, ab ovo, ab origine. A je to právě řecká pojmovost, v níž se to začíná vskutku (byť velice pomalu a s obrovským zpožděním) vyjevovat, nikoliv tedy už sám mýtus a mytičnost (ať jakékoliv podoby). Konkrétně se to projevuje v tom, že „filosofie nemá přirozených počátků“, že nemá, kde by mohla „oprávněně“, tj. „správně“ začít. Nechtě už začne kdekoli a s čímkoli, vždycky se v následující kritické reflexi ukáže, že se „neuhleděla“ a ve skutečnosti začala nikoliv na začátku, neboť její začátek není (a nikdy nemůže být) bez předpokladů, byť nevyslovených, často (dokonce ještě po dlouhé věky) neuvědoměných. Takový myšlenkový začátek je vždycky skokem do proudu, který mu předcházel a který bude i po něm téci dál, byť už do jisté míry také jím (ale nejenom jím) ovlivněn. A ten proud – což je nejvýznamnější – není jen souhrnem myšlenkových (a jazykových) aktů druhých lidí, nýbrž je daleko spíše něčím, co všechny myšlenkové (a jazykové) akty všech lidí – minulých, přítomných i budoucích – umožňuje, v jistém smyslu zakládá a v každém případě nese.

(Písek, 950504-1.)